

8. 6. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Hromadné žaloby - budoucnost českého procesního práva?

Vláda na začátku dubna 2018 schválila věcný záměr zákona o hromadných žalobách. Návrh koncepčně vychází z úpravy ve Spojených státech amerických, kde mají tzv. class actions velký vliv na tamní právní a podnikatelské prostředí. Hromadná žaloba však není institutem kontinentálního právu zcela cizím, obdobu hromadné žaloby znají například v Norsku, Polsku nebo Německu.

Institut hromadné žaloby by měl především sloužit v případech, kdy náklady spojené s individuálním vymáháním práva soudní cestou převyšují, a to často několikanásobně, hodnotu práva samotného. Typickým příkladem takové situace budou spotřebitelské spory s výrobcí, kteří neuznávají práva z vadného plnění. Ač by tak spotřebitel měl právo na slevu např. 500,- Kč, je zjevné, že za současné situace je pro něj vysoce nevýhodné pouštět se do soudního sporu. Právě tuto racionální apatii současného stavu by měly hromadné žaloby řešit.

Spotřebitelské spory zdaleka nejsou jediným okruhem otázek, které by se hromadnou žalobou měly dát řešit. Naopak, hromadné žaloby by mohly své uplatnění najít například v oblasti nekalosoutěžního jednání či ochrany životního prostředí.

Navrhovaná úprava

Jak již bylo zmíněno výše, hromadnou žalobu bude možné s výjimkou zákonem stanovených výjimek uplatnit ve všech oblastech. Vyloučena budou, z podstaty věci, statusová či rodinně-právní řízení či nároky proti státu na náhradu škody dle zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Nejspíše bude vyloučena i oblast korporátních sporů, ačkoliv například při squeeze-outech si užitečnost hromadné žaloby představit lze.

Co se typu žalob týče, nebudou hromadné žaloby nijak omezeny. Bude tak možné žalovat na plnění, podávat negatorní (zápůrčí) žaloby i žaloby určovací.

Hromadné žaloby obecně mohou fungovat ve dvou režimech. Jedná se buď o tzv. opt-out režim, u kterého jsou, zjednodušeně řečeno, účastníky řízení všechny osoby mající v téže věci obdobný nárok. Druhý režim je režim opačný, tzv. opt-in, kdy se osoby s obdobným právem účastní řízení, pouze pokud se tak samy rozhodnou. Je tak zjevné, že režim opt-out je mnohem zásadnějším zásahem do současné právní úpravy. Návrh počítá s oběma variantami, nicméně preferuje a jako výchozí variantu uvádí právě variantu opt-out.

I v režimu opt-out samozřejmě nebude nikdo k účastenství nucen proti své vůli a účastník se může rozhodnout, že z řízení vystupuje, ať už z toho důvodu, že chce svůj nárok uplatňovat individuálně

nebo protože svůj nárok uplatňovat nechce. Tento režim návrh předkládá jako ideální pro spory o vysokém počtu osob s obdobným nárokem, kde bude poměrně snadné určit jejich skupinu (například všichni kupující určitého výrobku, vlastníci nemovitosti v určité oblasti,...). Návrh nabízí jako ideální počet osob pro tento režim 30 a více.

Opt-in dle návrhu naopak dává smysl v případech o menším počtu účastníků, kde jsou vyšší nároky, které již hraničí s částkou, u které by se vyplatilo i individuální řízení.

Aby bylo možno v řízení o hromadné žalobě pokračovat, bude třeba mimo výše zmíněného splnit i další obecné zákonem stanovené podmínky. Jen při jejich splnění bude žalobě udělena tzv. certifikace a bude možno v řízení pokračovat.

V první, certifikační, fázi bude soud pouze posuzovat, zda jsou splněny podmínky řízení a zda nejde o zneužití práva. V této fázi bude řízení individuální bez svolávání potenciálních účastníků, i této fáze se však zúčastní žalovaný. Tato část řízení je pak zakončena buď vydáním kladného certifikačního usnesení umožňujícího projednat hromadnou žalobu meritorně, nebo zastavením řízení o hromadné žalobě. Proti takovému usnesení bude přípustné odvolání.

Pokud je žalobě vydána certifikace, uveřejní soud informaci o tomto sporu na k tomu zřízeném centrálním místě - období insolvenčního rejstříku. Další vhodný způsob uveřejnění pak určí soud v certifikačním usnesení a pověří jím správce skupiny. Lze si představit například informování pomocí e-mailů, dopisů či místního rozhlasu.

Návrh zákona počítá se specifickým postavením určitých účastníků řízení. Mezi žalobci by hrál nejdůležitější roli tzv. zástupce skupiny. Jedná se o osobu či osoby, na základě jejichž případu budou meritorně rozhodována práva ostatních členů skupiny.

Návrh počítá i s tzv. správcem skupinových nároků. Mělo by se jednat o „investora“ hromadné žaloby, který zároveň bude procesně vystupovat v roli žalobce. V případě úspěchu ve věci by pak měl nárok na podíl na celkové vysouzené částce - podíl by se posuzoval dle rizikovosti věci. Naopak by však správce skupinových nároků nesl sám riziko prohry ve sporu - v takovém případě by hradil protistraně náhradu nákladů řízení. Správce bude potřebovat zvláštní akreditaci, které bude udělovat ministerstvo spravedlnosti. Správce skupiny by mohla vykonávat právnická i fyzická osoba, která musí mít vysokoškolské magisterské vzdělání. Nebude třeba mít vzdělání právnické, v takovém případě však bude pro skupinu povinné zastoupení advokátem. Návrh počítá též s rolí spolků zřízených na ochranu vybraných zájmů (obdobně jako dnes fungují spotřebitelské spolky dle zákona na ochranu spotřebitele).

Pro řízení o hromadné žalobě bude příslušný krajský soud, příp. speciálně určené krajské či obvodní soudy.

Soudní poplatek by se měl odvíjet od fáze řízení. V certifikační fázi bude soudní poplatek stanoven v pevné výši. Až pokud bude certifikace udělena, vyměří se soudní poplatek v procentuální výši z žalované částky, pokud se žaluje na peněžité plnění. V případě hromadné žaloby na peněžité plnění v obou režimech ponese poplatkovou povinnost v certifikační i meritorní fázi osoba, která žalobu podala, tedy správce skupiny v opt-out režimu a spolek nebo zástupce skupiny u opt-in režimu. Správce skupiny v opt-out režimu nese riziko, že v případě neúspěchu bude protistraně hradit náhradu nákladů řízení. U opt-in žalob pak v případě neúspěchu ponесou náklady řízení všichni členové skupiny společně a nerozdílně.

Námítky a obavy

Proti samotnému konceptu hromadných žalob existuje v kontextu kontinentálního práva několik námitek, se kterými se návrh snaží vypořádat. Jednou z nich je, že v režimu opt-out se z právního pohledu projednávají nároky členů skupiny proti jejich vůli, že dochází k porušení práva člena skupiny svůj nárok neprojednat. K tomuto návrh uvádí, že institut je zaměřen naopak na případy, kdy člen skupiny by svůj nárok vymáhat chtěl, ekonomicky se mu to však nevyplatí. Navíc je mu zachována možnost z řízení vystoupit.

Dalším okruhem námitek pak například je, že člen řízení se o řízení a možnosti vymožení svého nároku nedozví. Právě kvůli této obavě návrh počítá jednak s centrálním veřejným systémem informování o hromadných sporech, tak i s určením způsobu informování v usnesení o certifikaci. Existují také obavy o možném zneužití institutu za účelem poškození dobré pověsti konkurenta, např. v případě medializace (šikanózního) sporu. I kvůli této obavě je zavedena certifikační fáze, ve které by se měly šikanózní návrhy odhalit a zamítnout.

Závěr

Institut hromadné žaloby by byl v českém právu novinkou (i když jeho určité aspekty již české právo zná). Ač je již věcný návrh poměrně v pokročilé fázi propracování, těžko ho lze zatím podrobovat konkrétní kritice. Nabízí se však například otázka, zda by neměl být preferován spíše opt-in režim, tedy aby každý žalobce mohl sám aktivně rozhodnout, zda do sporu vůbec bude chtít vstoupit. Návrh ještě zdaleka není v paragrafovém znění a spolu s odchodem ministra spravedlnosti je na konkrétní debaty ještě čas, přesto by však mohl otevřít diskuzi o obecné potřebnosti institutu hromadné žaloby.

Mgr. Jan Krampera
vedoucí advokát

Mgr. Tereza Dosedělová
advokát

Lukáš Vacek
právní asistent

[Dvořák Hager & Partners, advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Oasis Florenc
Pobřežní 394/12
186 00 Praha 8

Tel.: +420 255 706 500
e-mail: paha@dhplegal.com

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Fotbaloví agenti vs. FIFA ve světle stanoviska generálního advokáta Soudního dvora Evropské unie](#)
- [Lichevní smlouva ve světle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 6. 2025, sp. zn. 28 Cdo 2378/2024](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Reakce na článek: Komentář - smutná realita výmazů exekutorského zástavního práva z katastru nemovitostí](#)
- [Povinnost zajištění gramotnosti dle AI Aktu a její naplňování v praxi](#)